

دستاوردهای سفر رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی به آذربایجان

رایزن فرهنگی ایران در آذربایجان گفت: در آینده نزدیک هفته فرهنگی گیلان را در آذربایجان برگزار می‌کنیم و برای معرفی شهر تبریز که شهر نمونه گردشگری جهان اسلام انتخاب شده است، رفت و آمدهای متقابلی خواهیم داشت.

آران نیوز: ابودر ابراهیمی ترکمان رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی اواخر هفته گذشته به جمهوری آذربایجان سفر کرد و با مسئولین فرهنگی و دینی این کشور دیدارهایی داشت. خبرنگار فرهنگی فارس در حاشیه این سفر با سیدابراهیم ابراهیمی نائید رایزن فرهنگی ایران در آذربایجان گفت‌وگو کرد و به زوایای مختلف فعالیت‌های رایزنی ایران در این کشور و مسائل مناقشه‌برانگیز و مورد ابهام پرداخت.

این سفر چرا برنامه‌ریزی شد و چرا دکتر ابراهیمی ترکمان به آذربایجان آمدند؟ مرادفات مسئولین دو کشور به صورت مداوم انجام می‌گیرد. سفر آقای دکتر ابراهیمی ترکمان در پی سفر آقای مبارز قربانلی رئیس کمیته امور دینی آذربایجان به ایران و نیز دعوت رسمی ایشان صورت پذیرفت. روابط میان دو کشور و مناسبات مشترک فرهنگی و دینی ایجاب می‌نماید که هر از چند گاهی مسئولین دو کشور با یکدیگر در حوزه‌های مختلف فرهنگی تبادل نظر کنند.

گفتید دعوت رسمی آقای مبارز قربانلی از دکتر ابراهیمی ترکمان؛ لطفا در خصوص جایگاه ایشان در آذربایجان توضیح دهید؟ چه دیدارهای دیگری در طول این سفر انجام شد؟ آقای مبارز قربانلی رئیس کمیته امور دینی و منصوب رئیس جمهور و عضو کابینه دولت جمهوری آذربایجان است. تمام امور مربوط به مناسک و اماکن مذهبی تحت نظر ایشان انجام می‌گیرد. همه مساجد و اماکن دینی باید در کمیته امور دینی به ثبت برسد و در حقیقت مجوز فعالیت بگیرد. ایشان یک مقام عالی‌رتبه اجرایی و دینی هستند. مذاکرات، دیدارها و برنامه‌های این سفر منحصر در دیدار با ایشان نبود. رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات با وزیر فرهنگ و گردشگری آذربایجان دیدار کردند. همچنین با شیخ الاسلام قفقاز حجت‌الاسلام پاشازاده دیدار کردند که رئیس اداره مسلمانان قفقاز هستند. آقای دکتر ابراهیمی ترکمان با رئیس آکادمی ملی علوم آذربایجان نیز دیدار کردند و با مشاور رئیس جمهور در امور اقلیت‌های دینی آذربایجان هم مذاکراتی داشتند.

ما در طول سفر رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات به آذربایجان، مراسم بزرگداشت روز فردوسی و مراسم پایانی المپیاد زبان و ادبیات فارسی را برگزار کردیم. همچنین روزهای فیلم ایران را در باکو را داشتیم.

علت توسعه مناسبات فرهنگی در این شرایط با آذربایجان چیست؟ قرابت فرهنگی بین دو کشور ایران و آذربایجان عجیب است. من معتقدم بین هیچ دو کشوری در جهان تا این حد نزدیکی فرهنگی دینی و تاریخی وجود ندارد. آذربایجان دومین کشور شیعه جهان (در نسبت جمعیتی) بعد از جمهوری اسلامی ایران است. ما نه صرفاً به خاطر اینکه دومین کشور شیعه جهان است بلکه به خاطر اینکه در طول قرنهای متمادی در یک کشور به نام ایران با هم زندگی کردیم و از قریب دویست سال پیش اینها از ما جدا شدند و هفتاد سال هم زیر یوق کمونیزم بودند ولی زندگی دینی و مناسک دینی و آداب و رسومشان را حفظ کردند برای ما محترمند. لذا بر این اساس عرض می‌کنم که در هیچ جای جهان دو کشوری که در این سطح مشترکات فرهنگی داشته باشند پیدا نمی‌کنید. این سفرها بسیار مثمر ثمر است. برخی از شبهاتی که احتمالاً برای طرفین وجود دارد با مذاکره و آشنایی بیشتر برطرف می‌شود. پایه‌گذار امضا تفاهم‌نامه‌ها و اسناد فرهنگی است. در نهایت روابط دو کشور را تسهیل می‌کند.

مهم‌ترین مشکلات و موانع پیش روی مسیر حرکت رایزنی فرهنگی ایران در آذربایجان چیست؟ مشکلی که مانع اداره رایزنی و فعالیت بشود نداریم. شاید یکی از مشکلاتی که بشود به آن اشاره کرد این است که مناسبات فرهنگی تابعی از مناسبات سیاسی شده است. وقتی مناسبات و مسائل سیاسی نه تنها در ایران و آذربایجان بلکه در تمام کشورها دستخوش تغییر می‌شود، مناسبات فرهنگی هم به عنوان تابعی از آن دستخوش تغییر است. ولی مشکلی برای فعالیت‌های رایزنی فرهنگی در آذربایجان وجود ندارد.

برنامه بعدی ایران چیست؟ چه اولویت‌هایی در دستور است؟ با توجه به همجواری برخی از استانها با جمهوری آذربایجان، مازاد بر آنچه که رایزنی‌های فرهنگی دیگر ما دارند پتانسیل‌های فرهنگی استان‌های دیگر هم اضافه شده است. در آینده نزدیک هفته فرهنگی گیلان را در دستور خواهیم داشت و با توجه به اینکه سال 2018 شهر تبریز که مردم آذربایجان هم علاقه خاصی به آن دارند به عنوان شهر نمونه گردشگری جهان اسلام اعلام شده است و برای معرفی شهر تبریز و اعلام عمومی خبر برنامه‌هایی را در آذربایجان خواهیم داشت. شهرداری تبریز درخواست برگزاری هفته فرهنگی تبریز در آذربایجان را دارد که در طی یک سال آتی این هفته را هم خواهیم داشت. همکاری بین دانشگاه‌های ایران و آذربایجان تقریباً یک روال خوبی پیدا کرده است. بزرگداشت مشاهیر مشترک‌مان مثل روز فردوسی که در باکو برگزار شد، در آینده نزدیک روز سعدی را خواهیم داشت و در نظر داریم که برای معرفی بیشتر پروین اعتصامی و شعری دیگر معاصر بتوانیم بزرگداشت‌هایی را بگیریم. همچنین برای بزرگداشت مشاهیر، نویسندگان و شعری آذربایجان در ایران هم برنامه‌هایی داریم. مثل بزرگداشت شاعر بزرگ محمد فضولی که در دانشگاه تبریز داشتیم. مثل میرزا علی‌اکبر صابر و سیدعظیم شیروانی. رایزنی فرهنگی در استان‌های همجوارمان مثل استان گیلان، اردبیل و آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی که هم مرزی داریم برنامه‌هایی مشترک خواهد داشت.

سه دستاورد مهم و مشخص این سفر چه بوده است؟ اولین دستاورد این سفر این بوده است که ما در زمینه فرهنگی مناسبات خوبی داشتیم و وارد حوزه فرهنگ دینی شدیم. به هر حال وقتی از فرهنگ حرف می‌زنیم موسیقی و شعر و ادبیات و فیلم و تئاتر و اینها مدنظر است. اما وقتی رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی با رئیس کمیته امور دینی و مشاور رئیس جمهور در امور اقلیت‌های دینی دیدار می‌کند بدین معنی است که ما در حوزه فرهنگ دینی هم مشترکات زیادی داریم و می‌توانیم همکاری‌های زیادی داشته باشیم. یکی از اولین دستاوردهای این دیدارها این است که در آینده نزدیک همایش «گفتگوی بین ادیان و مذاهب» را به صورت مشترک بین ایران و آذربایجان در باکو برگزار می‌کنیم. یعنی علمای ادیان مختلف ایران با علمای ادیان مختلف آذربایجان همایشی را داریم. با توجه به اینکه سال 2016 از سوی رئیس جمهور آذربایجان به عنوان «سال چندفرهنگ‌گرایی» اعلام شده این گفتگوی بین ادیان برنامه ویژه‌ای است. برنامه بلندمدت دیگر ما این است که برنامه‌هایی را با کشورهای ثالث مثل ایران آذربایجان و ترکمنستان؛ ایران آذربایجان و ترکیه در بحث‌های هویت در باکو برگزار بکنیم.

از جمله مواردی که این روزها با نام جمهوری آذربایجان گره خورده، دو مورد ناراداران و نخجوان است. درگیری‌های دولت آذربایجان در این دو منطقه برای بسیاری جای سوال و ابهام دارد. آیا این سفر و اتفاق‌ها در دستور بررسی و اقدامات این سفر بود و تغییری در سیاست‌های این کشور ایجاد می‌کند یا خیر؟

بحث نخجوان مربوط به جنگ قره‌باغ است که ارتباطش را با سرزمین مادری از دست داده است. لذا یک موضوع در حوزه نظامی و سیاسی است. هیچ ربطی به سفر دکتر ابراهیمی ترکمان به آذربایجان نداشت. گرچه سوالاتی می‌کردند و ایران هم همواره اعلام کرده است که مناقشه قره‌باغ باید از طریق گفتگو در چهارچوب همکاری با سازمان‌های

بین‌المللی پیگیری شود. لذا سفر آقای ابراهیمی ترکمان مرتبط با موضوع نخجوان نبود. در خصوص نارداران نیز گفت‌وگوهای خوبی پذیرفت که امیدواریم این گفتگوها به رفع این مشکل کمک نماید.

چه برنامه‌ای برای حضور نخبگان فرهنگی و هنری و دینی ایرانی در کشور آذربایجان دارید؟
ما همواره برای نخبگان ایرانی در آذربایجان برنامه‌هایی را در نظر گرفته ایم و میزبان آن‌ها بوده‌ایم. نخبگان دینی مثل مداحان به نام و شناخته شده و مثل نقاش‌ها و رهبران ارکسترهای سمفونیک و ملی و شاعران و نویسندگان دیدارهایی را داریم. من شاهد بودم که دیدگاه نخبگان فرهنگی این کشور در عرض دو سال گذشته در مورد ایران کاملاً عوض شده است. یکی از برنامه‌های ثابت ما در رایزنی فرهنگی فارغ از اینکه رایزنی فرهنگی چه کسی باشد این است که نخبگان را دریابیم. نخبگان افراد تاثیرگذار در جریان‌های فرهنگی در هر کشوری هستند. اگر ذهن یکی از این‌ها را با خود درگیر کنیم و او را به مشترکات فرهنگی فی ما بین جلب نماییم گویی ذهن 10 هزار نفر را جلب کرده‌ایم. لذا یکی از برنامه‌های ثابت رایزنی فرهنگی ایران در باکو همکاری و تعامل تنگاتنگ و فعال و با نخبگان فرهنگی هست. روز شنبه مراسم بزرگداشت فردوسی را در رایزنی فرهنگی شاهد بودید که از روسای دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها، شعرا، نقاشان و هنرمندان در سالن حضور داشتند و درخواست سخنرانی هم داشتند. به علت محدودیت زمانی فقط از سخنان نخبگان ادبی آذربایجان توانستیم استفاده نماییم.

میزبان این سفر آقای قربانلی چه نکاتی را مطرح کرده و چه مواردی را مدنظر داشت؟
یکی از مشکلات اصلی آذربایجان تأثیری است که افکار افراط‌گرایی خشونت‌طلب در آذربایجان آغاز کرده است. در سفر قبلی آقای مبارز قربانلی رئیس کمیته دینی آذربایجان به تهران توافق کردیم که تعدادی کتاب مثل کتب آیت‌الله سبحانی در راستای پاسخگویی به شبهات وهابیت و شناخت واقعی از این گروه‌ها را مردم آذربایجان بشناسانیم. ما 6 کتاب در سال گذشته با مشارکت کمیته امور دینی از کتب فارسی به آذری ترجمه کردیم. یکی از آن‌ها کتاب پاسخگویی به شبهات وهابیت نوشته آیت‌الله سبحانی، رحمت نبوی و خشونت جاهلی و بررسی مبانی فکری و سیاسی داعش.

دومین موضوع برگزاری نشست‌ها و کنفرانس‌های تخصصی با علمای دو کشور است. یکی از مسائل مطرح شده این است که متدینین آذربایجانی که ایران می‌تواند آن‌ها را کنترل نماید و آنها را در چارچوب قوانین و مقررات جاری کشور آذربایجان فعالیت کنند. ما هم اعتقاد داریم که همه مذاهب و ادیان موقعی می‌توانند رشد کنند که به تبلیغ خود بپردازند و مبانی خودشان را تشریح کنند و درگیر با سایر مذاهب و سایر ادیان نشوند. ما هرچه برای رشد دین داری از دستمان برآید را انجام می‌دهیم. هرچند رایزنی فرهنگی در موضوع فعالیت‌های دینی به صورت مستقیم وارد نمی‌شود و در این امور نماینده ولی فقیه در آذربایجان برنامه ریزی و اقدام می‌کنند.